O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Ekologiya, atrof muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi
O‘zbekiston Fanlar akademiyasi Seysmologiya instituti
Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi huzuridagi
Respublika ta’lim markazi
O‘zbekiston Geografiya jamiyati
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti
M.V.Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti (Rossiya)
Brest davlat texnika universiteti (Belarus Respublikasi)
M.Qo‘ziboyev nomidagi Shimoliy Qozog‘iston universiteti (Qozog‘iston)
O‘sh davlat universiteti (Qirg‘iziston)
“Kartografiya” ilmiy-ishlab chiqarish davlat korxonasi

“ZAMONAVIY GEOGRAFIK TADQIQOTLARDA INTEGRATSIYA: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

AXBOROT XATI

Hurmatli hamkasblar!

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 18-yanvardagi 16-son buyrug‘iga asosan, O‘zbekiston Milliy universiteti Geografiya va geoaxborot tizimlari fakulteti Tabiiy geografiya kafedrasi Sizlarni 2024-yil 11-12-oktyabr kunlari o‘tkaziladigan “***Zamonaviy geografik tadqiqotlarda integratsiya: muammolar va yechimlar***” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyaga taklif etadi.

Konferensiyaning asosiy maqsadi: zamonaviy geografik tadqiqotlarda sodir bo‘layotgan integratsiya jarayonini tahlil qilish, mazkur jarayonda yuzaga kelgan muammolarni aniqlash va ularga ilmiy asoslangan yechimlar taklif etish, o‘zaro tajriba almashish, respublika soha tashkilotlari uchun xorijiy va mahalliy hamkor tashkilotlar ishtirokida malakali mutaxassislar tayyorlash muammolari va istiqbollari bo‘yicha o‘zaro aloqalarni yanada rivojlantirish, ilmiy va amaliy yutuqlar bilan o‘zaro o‘rtoqlashish.

Konferensiyaning asosiy yo‘nalishlari:

- ✓ Tabiiy geografik tadqiqotlarda integratsiya jarayoni;
- ✓ Iqtisodiy va ijtimoy geografik tadqiqotlarda integratsiya;
- ✓ Suv resurslarini tadqiq etishda fanlararo integratsiyaning ahamiyati;
- ✓ Global iqlim o‘zgarishi sharoitida integratsiyalashuv jarayoni;
- ✓ Kartografik va geoinformatsion tadqiqotlarda integratsiya jarayoni;
- ✓ Geografiya ta’limida integratsiya: o‘qitishning ilg‘or texnologiyalari.

Konferensiyaning rasmiy tili: o‘zbek, rus, ingliz
Maqolalarni qabul qilish muddati: 25.09.2024-yilgacha.

Maqolalarni rasmiylashtirish talablari:

1. Maqolaning hajmi – 5-7 betgacha.

2. Matn formati: Sahifa formati: A4 (210x297 mm). O‘ng, chap, yuqori va pastki tomonlaridan 2,5 cmdan joy qoldiriladi. Matn faqat Times New Roman garniturasida, 14 kegl, 1,5 interval bilan teriladi.

3. Maqola matni quyidagi tartibda rasmiylashtiriladi (1-ilova):

- muallif (hammualiflar)ning familiyasi, ismi, sharifi (o‘zbek, rus va ingliz tillarida) (14 kegl);
- tashkilot nomi, lavozimi, davlat, shahar, e-mail;
- maqolaning katta harflar bilan 14 keglda yozilgan nomi sahifaning o‘rta qismiga joylashtiriladi (o‘zbek, rus va ingliz tillarida);
- maqolaning annotatsiyasi (12 kegl, kursiv; o‘zbek, rus va ingliz tillarida, *kursiv*) kenglik bo‘yicha tekislanadi;
- kalit so‘zlar (7-10 ta, 12 kegl, o‘zbek, rus va ingliz tillarida, *kursiv*) kenglik bo‘yicha tekislanadi;
- maqola matni (14 kegl);
- rasm va jadval nomlari arab raqamlari bilan raqamlanishi (1-rasm, 1-jadval va h.k.) shart, maqola matnida ularga havola berish lozim; jadvallar ichidagi yozuvlar 11 kegldan kichik bo‘lmasligi kerak;
- foydalanilgan bibliografik manbalar “Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati” sarlavhasi ostida raqamlangan ro‘yxat tarzida maqolaning oxirida keltiriladi (12 kegl); raqamlanish – alifbo tarzida; matn ichida bibliografik havolalar faqat kvadrat qavslar ([1]) ko‘rinishida bo‘lishi lozim.

4. Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxatidan so‘ng o‘zbek, rus va ingliz tillarida 12 kegl kattaligida oddiy shrift bilan muallif (hammualliflar) haqida ma’lumotlar (F.I.Sh., ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, telefon raqami va e-mail) yoziladi.

5. Maqola fayli birinchi muallif familiyasi va konferensiya sho‘basi raqami orqalinomalandi (Avezov M.M. 6.docx).

Konferensiyada ishtirok etish uchun talabnoma (2-ilova), maqolani taqdim qilish va badalini to‘lash muddati – 2024-yil 25-sentyabrgacha. Maqolalar to‘plamining nashr xarajatlarini qoplash maqsadida mualliflar maqolaning har bir sahifasi uchun 30 ming so‘mdan badal to‘lashi lozim. Konferensiya materiallariga DOI raqami beriladi va **“Google Scholar”** xalqaro bazasida indekslanadi.

Konferensiya materiallarini yuqorida ko‘rsatilgan talablarga moslashtirib, puxta tahrir qilingan holda, sho‘balar (seksiya) ko‘rsatilgan holda quyidagi elektron manzilga yuborishingizni so‘raymiz: muxriddin_avezov@inbox.ru.

Konferensiya o‘tkaziladigan joy: Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti.

Tashkiliy qo‘mita manzili: O‘zbekiston Respublikasi, Toshkent shahri, 100174, Universitet ko‘chasi, 4-uy, Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Geografiya va geoaxborot tizimlari fakulteti Tabiiy geografiya kafedrasi.

Ma’lumot uchun telefon: +99894 547-78-18 (Muxriddin Avezov)

Tashkiliy qo‘mita yuqoridagi talablarga mos kelmagan maqolalarni konferensiya materiallari to‘plamiga kiritmaslik va maqolalar matnini tahrirlash huquqini o‘z zimmasida qoldiradi.

1-ilova

MAQOLANI RASMIYLASHTIRISH NAMUNASI

Avezov Muxriddin Maqsud o‘g‘li
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Tabiiy geografiya kafedrasi dotsenti v.b., g.f.f.d. (PhD),
Toshkent, O‘zbekiston, e-mail: muxriddin_avezov@inbox.ru

GEOGRAFIYANI O‘QITISHDA XALQARO TAJRIBA: YONDOSHUV VA KONTEKSTLAR TAHLILI

Annotatsiya: *annotatsiya maqolaning mazmuni va mohiyatini yoritib berishi kerak.*
Kalit so‘zlar: *7-10 tagacha.*

Авезов Мухриддин Максуд угли
И.о. доцент кафедра «Физическая география» Национальный университет Узбекистана имени Мирзо Улугбека, д.ф.г.н. (PhD),
Ташкент, Узбекистан, e-mail: muxriddin_avezov@inbox.ru

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПРЕПОДАВАНИЯ ГЕОГРАФИИ: ПОДХОДЫ И КОНТЕКСТНЫЙ АНАЛИЗ

Аннотация: *аннотация должна раскрывать суть и содержание статьи.*
Ключевые слова: *до 7-10 слов.*

Avezov Mukhriddin Maksud ugli
PhD, Associate Professor Department of Physical Geography, National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek,
Tashkent, Uzbekistan, e-mail: muxriddin_avezov@inbox.ru

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN TEACHING GEOGRAPHY: APPROACHES AND CONTEXT ANALYSIS

Abstract: *the abstract should reveal the yessence and content of the article.*
Keywords: *up to 7-10 words.*

Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn (1-jadval). Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn (1-rasm). Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn [1].

1-jadval

Turli yillarda xorijda nashr etilgan geografiya darsliklari haqida ma’lumot

T/r	Darslik nomi va sinfi	Mualliflari va nashriyot	Asosiy mavzulari yoki mundarijasi (kontentlar)

Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn (2-rasm). Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn. Matn [3].

1 1 1) Astronomi Kökenli Ekstrem Doğa Olayları

Meteor Düşmesi

Ekstrem doğa olaylarının büyük çoğunluğu Dünya'nın doğal sistemleri ile ilişkilidir. Ancak Dünya dışında da Dünya için büyük tehlikelere neden olabilecek astronomik olaylar vardır. Uzay; bazıları toz tanesi büyüklüğünde, bazıları milyonlarca ton ağırlığında hızla ilerleyen kaya parçaları ile doludur. Uzaydaki bu dev kaya parçalarına asteroit denir. Dev asteroitler, Dünya'ya çarptığında birden fazla atom bombasının patlamasıyla oluşacak etkiye sahiptir ve canlı yaşamını alt üst edebilir.

Büyük bir asteroitin Dünya'ya çarpması sık rastlanan bir olay değildir. Bunun yaklaşık on milyon yılda bir meydana geldiği tahmin edilmektedir. Bilim insanlarına göre yaklaşık 65 milyon yıl önce Dünya'ya çarpan bir asteroit nedeniyle büyük bir yok oluş yaşanmıştır. Son araştırmalar, asteroitin düştüğü yerin Meksika Körfezi'ndeki Yucatan (Yukatan) Yarımadası olduğunu kanıtlamıştır. Bu çarpışma sonucunda mega tsunamiler, depremler oluşmuş; atmosfere karışan kül ve tozlar sebebiyle güneş ışınları yeryüzüne ulaşamamış ve iklim değişmiştir. Buna bağlı olarak dinozorlar da dâhil tüm yaşam formlarının yaklaşık yarısı yok olmuştur.

Asteroitler ve kuyruklu yıldızlardan savrulan parçalar atmosfere girdikten sonra küçülmeye başlar. Bu parçalara meteor (gök taşı) denir. 1908'de Sibirya'nın Tunguska (Tunguska) bölgesine bir gök taşı düşmüştür. Yerleşimin yoğun olmaması sayesinde bilinen bir can kaybı olmasa da 2.000 km²'lik bir ormanlık alan yok olmuştur. ABD'de Arizona eyaletine düşen meteorun oluşturduğu krater, meteor düşmesinin oluşturacağı etkiyi göstermesi açısından iyi bir örnektir (Görsel 1.1).

2013'te ise bir gök taşı Rusya'nın Chelyabinsk (Çelyabinks) bölgesinde yerden 30 km yukarıda parçalanarak 1.400 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Bu patlama, yaklaşık 30 atom bombasının patlamasına eş değerdir ancak patlamanın çok yüksekte olması etkisini azaltmıştır.

Görsel 1.1: Barringer (Barınger) meteor krateri (Arizona, ABD)

16

2 2 2) Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP)

Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) 11 ili kapsar. DOKAP'ta yer alan bu iller; Amasya, Artvin, Bayburt, Çorum, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Samsun, Tokat ve Trabzon'dur (Harita 2.6).

Doğu Karadeniz Projesi'nin Amaçları

- Bölgenin sosyokültürel gelişimini sağlamak
- Ekonomik yapıyı güçlendirmek
- Ulaşım ve iletişim hizmetlerini güçlendirmek
- Kıyı kesimde ürün çeşitliliğini artırmak
- Başta yaylacılık olmak üzere turizm faaliyetlerini geliştirmek (Görsel 2.11)
- Doğal kaynakların daha verimli kullanımını sağlamak

Harita 2. 6: Doğu Karadeniz Projesi kapsamındaki iller

DOKAP bölgesi önemli bir orman varlığına sahiptir. Bölgenin yaklaşık %37'si (1,8 milyon hektar alan) ormanlarla kaplıdır. Var olan ormanlardan yakılacak odun ve orman endüstrisi için gerekli olan ham maddeler elde edilir. Bu durum, bölgeye önemli bir ekonomik kazanç sağlar.

DOKAP bölgesi, balıkçılık faaliyetleri açısından hem denizde hem de kara içi sularda önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgedeki yer şekilleri, sanayi ve tarım faaliyetlerini sınırladığından yöre halkı için balıkçılık önemli bir ekonomik faaliyettir. Deniz ürünleri avcılığı ile yapılan üretimde ilk sırayı %31,5'lik oran ile DOKAP bölgesi almıştır (Grafik 2.3).

Marmara Denizi %4,2
Akdeniz %16,4
%31,5 Doğu Karadeniz
Ege Denizi %10,0
Batı Karadeniz %30,8

Grafik 2.3: Türkiye'de deniz ürünleri üretiminin dağılışı TÜİK, 2018

Görsel 2.11: Doğu Karadeniz'de turizm faaliyetlerinin geliştiği yaylalardan biri olan Ayder Yaylası, Rize

83

2-rasm. Turkiyaning 12-sinf "Geografiya" darsligidan fragment [3]

Matn. Matn.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Alper Soyatlar, Bülent Akça, Halil Coşar, İsmail Solak, Mehmet Karagöz. Ortaöğretim coğrafya ders kitabi. 9. sinif. – İstanbul, "Devlet kitaplari", 2021. 222 sayfa.
2. Bednarz W.S., Nine Years On: Examining Implementation of The National Geography Standards. The Journal of Geography Vol. 102, 3. P.103.
3. Cem Erdebil, Raşit Düzgün, Ramazan Biçakli, Zübeyde Güzel, Emine Bozbiyik. Ortaöğretim coğrafya ders kitabi. 12. sinif. – İstanbul, "Devlet kitaplari", 2021. 222 sayfa.

2-ilova

KONFERENSIYADA ISHTIROKCHILARI HAQIDA MA’LUMOT

Mualliflar haqida ma’lumotlar

1. Familiyasi, ismi, sharifi
2. Tashkilotning to‘liq nomi
3. Lavozimi
4. Ilmiy darajasi
5. Ilmiy unvoni
6. Telefon raqami
7. Elektron manzili (e-mail)

Сведения об авторах

1. Фамилия, имя, отчество
2. Полное наименование организации
3. Должность
4. Ученая степень
5. Ученое звание
6. Номер телефона
7. Электронная почта (e-mail)

Personal details of authors

1. Surname, name, patronymic
2. Full name of the organization
3. Position
4. Academic degree
5. Academic title
6. Phone number
7. e-mail